

Afrapportering fra det midlertidige udvalg for kollektiv trafik

1. Indledning

Regionsrådet nedsatte i januar 2018 et midlertidigt udvalg for kollektiv trafik, som frem til nu har haft til formål at undersøge muligheden for et større samspil mellem forskellige transportformer. Regionsrådet ønskede, at udvalget skulle indsamle bidrag til regionens arbejde med udvikling af den kollektive trafik og den trafikale infrastruktur, herunder vurdere nye teknologier og befordringsformer.

Det er planen, at udvalgets anbefalinger kan bruges i regionsrådets fremtidige arbejde med den regionale mobilitetsstrategi, revision af det fælles regionale og kommunale infrastruktur-indspil og indspil til kommende nationale initiativer.

Udvalget har haft følgende sammensætning:

- Niels Erik Iversen (A) (formand)
- Finn Thranum (V) (næstformand)
- Claus Kjeldsen (A)
- John G. Christensen (A)
- Christian Møller-Nielsen (V)
- Torben Nørregaard (V)
- Rasmus Foged (Å)

Udvalget har afholdt 6 møder og to fællesmøder med andre udvalg. For det første er afholdt et fællesmøde med udvalg for regional udvikling, hvor arbejdsfordelingen mellem udvalgene blev drøftet. For det andet et fællesmøde med udvalget for demokrati og inddragelse, resultatet af dette samarbejde kan læses til slut i denne afrapportering.

2. Temaer i udvalgets arbejde

Centralisering er en tendens, der har stået på i en årrække, og som ser ud til at fortsætte. Unge søger fra de mindre byer og landdistrikterne mod centrale uddannelsessteder. Virksomhederne lokaliserer sig i stigende grad i byerne, bl.a. for at kunne tiltrække veluddannet arbejdskraft. Dette resulterer i øget tilflytning til byerne, samt til øget pendling fra land til by og mellem byerne.

I kraft af ønsker om fleksibilitet i dagligdagen er privatbilen det naturlige valg for mange pendlere. Mange biler resulterer i stigende trafik og trængsel i byerne og på indfaldsvejene, og hertil kommer den afledte miljø- og klimabelastning samt pres på de veje, som også erhvervslivet er afhængige af.

Region Midtjylland har sammen med kommunerne interesse i at understøtte virksomhedernes adgang til kvalificeret arbejdskraft i såvel store som mindre byer, samt at tilskynde unge over hele regionen til at tage en uddannelse. Samtidig har regionen ansvar for finansiering af overordnede kollektive regional- og X-busser mellem byerne på tværs af kommunegrænserne. Det er kommunernes ansvar at sikre kollektiv trafik med bybusser, lokalruter og evt. flextrafik indenfor kommunen til skole, job, indkøb og fritidsaktiviteter. For at lykkes er regionen såvel som kommunerne afhængige af samarbejde om opgaverne.

Udfordringerne er forskellige på tværs af regionen, men kan sammenfattes i et behov for at sikre god mobilitet. Heri indgår reduceret trængsel i byerne og gode muligheder for tilgængelighed uden for de store byer og på landet. Også for borgere uden adgang til bil. Mulighederne er mangfoldige, herunder nye anlæg af infrastruktur, omlægning af busruter, udnyttelse af nye teknologier såsom smartphones, samt tilskyndelse til ændret adfærd.

Mobilitet i landdistrikter, i byer og for erhverv

Udvalget har taget afsæt i denne forståelse af Region Midtjyllands rolle og af potentialerne i samarbejder med blandt andre kommunerne om regionale mobilitetsstrategier. Arbejdet har været struktureret omkring tre centrale mobilitetsområder – hver med egne udfordringer og muligheder:

- Mobilitet i landdistrikter
- Mobilitet i byer
- Mobilitet for erhverv

3. Anbefalinger

Anbefalinger angående mobilitet i landdistrikter

Udviklingen i landdistrikterne er præget af, at flere søger fra landområder til byområder, og at flere og flere funktioner forsvinder fra landsbyer og landdistrikter. Der er en større andel af de beskæftigede som pendler, og pendlingsafstanden bliver længere. Alligevel falder brugen af den kollektive trafik, blandt andet fordi flere anskaffer sig bil nummer to.

Udvalget anbefaler, at regionsrådet

- Arbejder for at udvide mulighederne for behovsstyret kollektiv trafik, som kun kører, når der er brug for den. Midttrafiks Flextur og Nordjyllands Trafikselskabs nye Plustur kan tjene til inspiration.
- Arbejder videre med tankegangen om korridorer og knudepunkter som grundlag for sammenhængende mobilitetsstrategier. I den forbindelse kan Djurs mobilitetsstrategi tjene til fortsat inspiration.
- Arbejder sammen med kommunerne om mobilitetsløsninger for hele regionen og herunder landdistrikterne, hvor transportmulighederne er færre end i byerne, passagergrundlaget er mindre og afstandene desuden er større.

Anbefalinger angående mobilitet i byerne

Befolkningstallet i de større byer stiger, samtidig med at de mange arbejdspladser og uddannelsesinstitutioner i byerne tiltrækker arbejdskraft og uddannelsessøgende udefra. Denne koncentration af mennesker og arbejdspladser betyder mere indpendling og dermed øget trængsel og dårligere fremkommelighed. Aarhus er uden sammenligning den største indpendlingskommune i regionen. Den fysiske infrastruktur som veje og jernbaner er mange steder utilstrækkelig til at kunne sikre en gnidningsfri transport.

Udvalget anbefaler, at regionsrådet

- Arbejder for at udvikle byens trafikløsninger, blandt andet ved brug af behovsstyret kollektiv trafik – såvel i forhold til rejsen indenfor byen som mellem byerne.
- Fastholder fokus på udviklingen af sammenhængende transportløsninger, hvor skift mellem transportmidler gøres nemt. I den forbindelse bør regionen foreslå Midttrafik, at der prioriteres midler i budgettet til udviklingsarbejde i forhold til nye mobilitetsløsninger.
- Har fokus på Letbanens betydning for ikke blot Aarhus, men også oplandet hertil. Letbanens første etaper berører både Aarhus, Odder, Favrskov samt Syd- og Norddjurs Kommuner. Udviklingen af letbanen må derfor sammentænkes med udviklingen i øvrige transportformer. Det samme gør sig gældende for andre større trafikale investeringer.
- Tænker trafikudfordringerne i sammenhæng med andre politikområder – eksempelvis sundhed, hvor transporten bevidst kan gøres til en del af et sundere og mere aktivt liv, eller klima, hvor valget af transportform kan ses som et aktivt bidrag til at mindske CO₂-udslippet.

Anbefalinger angående mobilitet for erhverv

Erhvervslivet har brug for at få transporteret varer til og fra virksomheden. Samtidig har de behov for at kunne tiltrække kompetent arbejdskraft. Det stiller krav til god infrastruktur og mobilitet, som gør det let, hurtigt og effektivt at komme på arbejde og hjem igen.

Udvalget anbefaler, at regionsrådet

- I sine politikker på uddannelsesområdet har fokus på virksomhedernes muligheder for at tiltrække kvalificeret arbejdskraft lokalt, således at behovet for pendling reduceres. Det vil sige, at der skal sikres uddannelsestilbud i hele regionen – og de rigtige uddannelsestilbud de rigtige steder. Virksomhederne er desuden afhængige af et tæt samspil med uddannelses- og vidensinstitutioner, og den teknologiske udvikling åbner hele tiden op for andre måder at drive virksomhed på.
- Indgår i samarbejde med kommunerne om et nyt fælles trafikalt indspil til de statslige investeringer i infrastrukturen med fokus på trafikal og digital

infrastruktur til gavn for bl.a. virksomheder, pendlere og uddannelsessøgende i hele regionen.

- Indgår i partnerskaber med kommuner og gerne også virksomheder om udviklingen af mobilitetstilbud til medarbejdere – eksempelvis bedre muligheder for cykeltransport, udarbejdelse af pendlerplaner, satellitarbejdspladser, platform for samtransport af medarbejdere, og samarbejde med Midttrafik om kollektiv trafik til og fra arbejdspladsen.

4. Samarbejde med udvalg for demokrati og inddragelse

Det blev beskrevet i kommissoriet for det midlertidige udvalg for kollektiv trafik, at udvalget skulle afholde fællesmøde med det midlertidige udvalg vedrørende demokrati og inddragelse om, hvordan borgerne bedst kan inddrages i arbejdet med udvikling af den kollektive trafik og den trafikale infrastruktur. Der var enighed blandt udvalgene om, at forholdene og behovene er forskellige på tværs af regionen. Det er vigtigt, at mobilitetsinitiativerne udspringer af lokalsamfundenes behov.

På baggrund af samarbejdet med udvalg for demokrati og inddragelse anbefaler udvalget, at regionsrådet:

- Arbejder på at gennemføre 2-3 inddragelsesinitiativer i samarbejde med Midttrafik og kommunerne, som en del af forarbejdet til en mobilitetsstrategi for Midtjylland. Arbejdet forankres i udvalg for regional udvikling.